

sestavile posebne osebe pooblašcene od postavodajnega zbora, in v katerih se priobčujejo vspehi njih preosnove. Prva taka šola se je bila osnovala že 1840. leta; sedaj jih je pet in za dve so se v letu, za katero velja poročilo, bili sezidali novi poslopji, katerih vsako velja pol-drugi sto tisoč dolarjev. Pouk je v njih specijalni, dveletni, a njih posebni upravnik priporoča, da se popolnijo še z jednim polletjem. V teh šolah so bili 1204 dijaki in so njih stroški znašali 79.540 dolarjev. Poleg tega je pa še posebna normalna šola za vsposobljenje učiteljev umetnosti (State Normal Art School) risanja, slikarstva in kiparstva z 225 dijaki in 17.980 dolarji stroškov. Tukaj naj še omenim način, po katerem se ravna ne le v normalnih šolah v Massachusettsu, temveč tudi v vseh ostalih državah in ki pripomore tudi manj premožnim dijakom, da morejo dokončati učenje. Po dovršenem prvem letu jih imenujejo za učitelje za nižje šole na jedno ali dve leti, in se jim tako da priložnost prislužiti in prištediti dosti denarja za vzdrževanje do konca študij. Amerikanec je jako ponosen in ne vzame darov v obliki ustanov ali kake drugačne podpore, če se le drugače pomagati more in vsled tega se je razvil in udomačil omenjeni način. Ima pa še to prednost, da dijaku omogočuje ves čas posvetiti učenju, ker mu ni treba gledati, da si prisluži vsakdanji kruh.

Poročili o dveh normalnih šolah navajati razdelitev dijakov po očetovem poklici in ker to dokazuje resnično enakost mej Američani, o kateri hočem govoriti v jedni prihodnjih poglavji, jo tu navedem. Očetje 163 dijakov so bili rokodelci, 126 kmetje, 81 ljudje svobodnih poklicev, ustevisi duhovstvo, 71 trgovci, 34 tovarnarji, 15 dninarji, 12 raznih drugih specijalnosti, in pri 22 se ni vedel očetov poklic.

Za poročilom o normalnih šolah sledi poročilo tajnika sveta, s statističnimi tablicami vsake vrste. Ljudskih šol v Massachusettsu je bilo 7239 s 376.986 učenci. Vseh otrok od 5 do 15 leta je bilo 376.491. V šolo je hodilo 3129 otrok, ki še niso izpolnili petega leta in 33.904, ki so že prekoračili 15. leto. V teh šolah je bilo 1016 učiteljev in 9630 učiteljic. Srednja mesečna plača učiteljev znaša 118 in učiteljic 48 dolarjev. Povprek traje šolsko leto na šolah 8 mesecev in 9 dnij. Višjih šol je 244, z 875 učitelji in 26.294 učenci. Večernih šol vzdržuje 55 mest 266. Na njih je poučevalo 1018 oseb in vanje je hodilo 21.131 moških in 7322 žensk. Specijalnih zavodov razen normalnih šol je 93 in imajo 16.483 učencev. Za ljudske šole se je potrosilo 554.545 dolarjev ali 22 dolarjev za vsacega otroka od 5 do 15 let v jednom letu. Za zidanje novih šol se je v dotičnem letu izdalo 1.026.032 dolarjev, za preskrbljenje učencev s knjigami in učnimi sredstvi 494.545 dol., in za upravo nad vsem natančno 135.124 dolarjev, ali le nekaj nad $1\frac{1}{2}\%$ vsak stroškov.

Poročilo objavlja primerjevalne tablice o vseh panogah za poslednji desetletji in s statističnimi podatki jako skrbno zbranimi iz vseh mogočih virov, javnih in zasebnih, se dokazuje, da je vseh otrok v tej državi v

tem času hodil v šolo. Letno naraščanje število učencev je primerno naraščanju prebivalstva; ostali oddelki hitro napredujejo in skoro prehitvajo naraščanje prebivalstva. Tako je srednji odstotek otrok redno obiskujočih šole se povečal 80 na 90.45 %, in je pri tem maksimum narastel s 94 na 97 in minimum s 65 na 73 %. Samo najst okolišev stoji nižje nego 80 % in 212 višje nego 90 %. Srednja mesečna plača učiteljev se je povešala od 102 na 118 dolarjev, učiteljic pa s 32 na 48 dolarjev. Na vsacega učitelja pride povprek že 33 učencev, ne uštevajoč teh učencev, ki so na poskušnji, če tudi so navadno v posebnih razredih. Kvalifikacija učiteljev se je tudi izboljšala. V letu, o katerem poroča poročilo, je bilo že 27 % učiteljev, ki so dovršili popolni tečaj specijalnih šol, in 35 % jih je pa dovršilo del specijalnega kurza. Dosegla se je tudi večja enakost učne dobe na raznih šolah. Iz mej vseh 7239 šol, je samo na 43 še trajal pouk manj kakor štiri mesece. Razmerje števila učencev na višjih šolah k občenemu številu se je tudi povešalo za 1.1 %, s 1.58 do 6.9 %. Zakon zapoveduje, da mora vsak okraj vzdrževati svojo lastno višjo šolo, in po poročilu ima 94.7 % prebivalstva take šole. Za ostale je postavodaja 1891. l. izdala poseben zakon, katerega navedem v celoti: „Okoliši, ki niso dolžni vzdrževati višjih šol in jih tudi nimajo, so dolžni plačevati za poduk in vzdrževanje vsacega učenca iz njih srede drugemu okolišu, ako učenca priporoča šolski odbor svoje šole“.

Število večernih šol se je poslednje desetletje tudi povečalo od 107 na 266, število njih učencev od 11.214 na 28.453, in stroški zanje od 56.626 na 151.279 dolarjev. Poročilo je nezadovoljno z odstotkom rednega obiskovanja, ki znaša 52 %, in misli, da je temu kriv predolg pouk. Priporoča, naj se pouk nekoliko skrajša, da pride več učencev.

Stroški države za šolstvo tudi naraščajo slednje leto. Stroški za vsacega otroka od 5 do 15 let narasli so poslednjih deset let s 15 na 22 %, ali za celo tretjino in razmerje stroškov za šolstvo k vrednosti obdačenega premoženja v državi se je povečalo od 0,035 na 0,039.7 %.

Zakon massachusettske države ukazuje, da se učence preskrbe zastoj z vsemi potrebnimi knjigami in učnimi sredstvi. Poročilo priporoča, da se knjige prepuste v popolno last učencev, ko jih tudi več ne potrebujejo, ker je koristno in dobro za narodno izobraženost, če ima vsaka rodbina tako potrebne predmete kot je Websterja enciklopedija in pa zemljepisni atlant.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Prijateljem slovenskega učiteljstva! Na občnem zboru dne 28. decembra 1894. ustanovilo se je „društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. Namen društvu je: zgraditi v Ljubljani poslopje za zavod, v katerem se bode skrbelo za učiteljske otroke in sirote v moralnem in gmotnem oziru. Zares, vzvišen in blag namen! Toda učiteljstvo slovensko je pri svojih bornih plačah preslabo, da bi si moglo

samo brez ptuje pomoči zgraditi tak zavod. Pač pak upa in sme po vsej pravici nadejati se, da ga bode rodoljubno občinstvo slovensko pri tem toli blagem in potrebnem podjetji drage volje in izdatno gmotno podpiralo. Vsaj ga gotovo ni društva narodnega ali dobrodelnega, v katerem ne bi učiteljstvo slovensko z vsemi svojimi silami delovalo in ga tudi po skromnih svojih močeh gmotno podpiralo! Koliko deluje le v korist naše prepotrebne šolske družbe sv. Cirila in Metoda, v čitalnicah in bralnih društvih, v ognjegasnih, kmetijskih i. dr. društvih! S polnim zaupanjem obrača se torej podpisani odbor do vseh pravih prijateljev slovenskega učiteljstva z uljudno prošnjo, da ga pri njegovem podjetji kolikor mogoče podpirajo s tem: da pristopijo k društvu kot a) pokrovitelji (posameznik, društvo, občina) s 100 gld. v enem — štirih letih, b) ustanovniki s 5 gld. vsako leto, c) podporniki s kakoršnim koli darilom. Dal mili Bog društvu obilo blagih dobrotnikov in podpornikov.

Odbor društva za zgradbo učiteljskega konvikta.

Novice.

— Častnima članoma je volila občina sodraška gg. deželnega glavarja Otona Detelo in dež. odbornika ces. svetnika Iv. Murnika in jima te dni po posebnem odposlanstvu izročila krasno izdelani diplomi.

— Družba sv. Cirila in Metoda se Vam, Slovenci, ginjeno zahvaljuje za Vaše dobro srce. Darovi, ki je donašate za punčico v našem očesu za velikovško šolo — so pogosti in večkrat obilni. A ob vsem tem vendar le še ne jenjamo s prošnjami. Vsakemu Vas je jasno, koliko da stane zgradba navadne naše hiše. Kolikošni bodo torej še le stroški ob obširnem šolskem poslopi. Zato Vas prosimo, ne pozabite zlasti bližajoči se čas velikonočnih praznikov: za koje sprejmi vsak Vas — stanujoč v krasnem dvorci, ali pa v zadnji koči na selu — naša najboljša, naša domorodna voščila.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— Slavnostna akademija priredi se dne 21. aprila 1895. v deželnem gledališči na korist družbi sv. Cirila in Metoda. Priredi jo ljubljanska šenklaško-frančiškanska ženska podružnica pod predsedstvom gospe dr. Franje Tavčarjeve.

— 3700 gld. za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro. Hrvatska stranka prava je nabrala za prenos zemskih ostankov Zrinjskega in Frankopana iz Dunajskega Novegamesta v Zagreb svoto 3700 gld. Sedaj, ko se je imel prenos izvršiti, se je konstatovalo, da ni mogoče določiti identitete zemskih ostankov Zrinjskega in Frankopana. Klub stranke prava je vsled tega sklenil podariti ta denar družbi sv. Cirila in Metoda za Istro z določilom, da ga uporabi za osnovo hrvatske narodne šole v Pulji.

— Umrl je v Barkovljah pri Trstu vrl rodoljub Dragotin Martelanc še le 29 let star. Delavnega in značajnega rodoljuba bodo tržaški Slovenci močno pogrešali. N. v m. p.!

— Isterska deputacija pred cesarjem. Minoli teden poklonila se je presvetlemu cesarju deputacija istrskih odličnih rodoljubov in mu izročila obširno zgolj gospodarskih vprašanj se tičečo spomenico. Deputacijo je vodil starosta slovanskih prvobitljiv isterskih g. dr. Vitezić; v deputaciji so bili gg.: dr. Laginja, Spinčič, Viktor Tomičič iz Opatije, dek. H. Rogač iz Hrušice, dr. Matko Trinajstič iz Pazina, Ivan Sanein iz Doline, Matko Mandič iz Trsta. Cesar je deputacijo jako prijazno sprejel in obljubil, da bo vladi naročil, da natanko prouči izročeno mu spomenico in skuša ustreči izraženim željam ter je blagovolil še vsakega člana posebej nagovoriti. Deputacija se je predstavila tudi ministerskemu predsedniku Windischgrätzu in ministru notranjih zadev Bacquehemu.

— Železnica Divača-Loka in vipavska železnica. Deputacija zastopnikov iz Gorenjske, Notranjske iz Trsta, mudila se je minoli teden na Dunaji, da se potegne za železnico Divača-Loka in vipavsko železnico. Deputacija je izročila tri peticije, jedno bivšemu predsedniku drž. železnic baronu Czediku, da jo izroči gospodski zbornici, drugo ministerskemu predsedniku knezu Windischgrätzu tretjo poslancu dr. Ferjančiču, katero je le ta izročil poslanski zbornici ter jo priporočil, povdarjajoč veliko potrebo zgradbe teh dveh železnic. Deputacijo so vodili v trgovinsko ministerstvo, v vojno ministerstvo, k ministerskemu predsedniku in finančnemu ministru gg. poslanci dr. Ferjančič, pl. Globočnik in Klun. Deputacija je bila povzod prijazno sprejeta in se ji je obljubilo storiti, kar bo mogoče. Upanja torej, da ne bi proga Loka-Divača dobila prednosti pred vsemi drugimi zvezami s Trstom, ni izgubiti in nadejati se je kmale gradbe vipavske železnice.

— Tržaško-koprski nadškof dr. Glavina je z ozirom na predstoječe volitve v Istri izdal na duhovne svoje škofije okrožnico, v kateri jim priporoča, da naj se nikar ne postavljajo na čelo hrupni agitaciji tej ali oni stranki v prilog. Duhovščina je pač poklicana svet dati tistim, ki jo vprašajo, tedaj pa v smislu pisma avstrijskih škofov z dne 15. febr. 1891. Škof prepoveduje izrecno vsakošno agitacijo s prižnice doli ali izpred oltarja. Ta okrožnica je vzbudila veliko senzacijo. Enako okrožnico do svojih duhovnikov je izal poljski škof dr. Flapp.

— Okrožno sodišče v Rovinji in deželni zbor isterski v Poreči premestili bodo, kakor se čuje v Pulji. O tem pišejo celo na pol oficijozni listi, torej ta vest ne more biti popolnoma neosnovana.

— Volilski shod priredila sta isterska poslanca dr. Laginja in Mandič minolo nedeljo v Brezovicah občine optljske. Shoda se je vdeležilo 2000 ljudi, od katerih jih je pa moglo v posvetovalne prostore le polovica. Ostali so morali zunaj ostati. Shod je navdušeno odobril poročili svojih poslancev in sprejel več resolucij. Ta shod je zopet pokazal, da stopa Slovan v tužni Istri na dan.

— Nov Lloydov parnik Habsburg so v Trstu po običajnem ceremonijelu krstili minoli torek in ga spustili v morje. Kumovala je krstu nadvojvodinja Marija Terezija. Slovesnosti je prisustovalo do 30.000 ljudi. Navzoč je bil tudi trgovinski minister Wurmbrand in mnogo poslancev. Parnik Habsburg je eden največjih, kar jih ima Lloydova družba.

— Nesreči. V Starem Selu pri Tuhinji je 7letnemu dečku Janez Kozlakarju blod strl glavo. Deček je bil takoj mrtev. 15letni posestnikov sin Fran Osolin v Št. Vidu pri Prevojah je padel tako nesrečno pod težko obložen voz, da mu je glavo zmečkalo in je malo ur pozneje umrl.

Napad na Hentzijev spomenik.

Vedno jasneje se kaže madjarska predrznost. V Budimpešti mnogi krogi odobravajo napad na Hentzijev spomenik, in časopisi z lažnjivimi poročili vodijo policijo za nos. Sedaj se poroča po listih, da so Szelesa videli v tej ali oni kavarni ali gostilni, poročajo se celo dolgi pogovori z njim. Szeles je obsojen v ječo zaradi razžaljenja cesarja. Njegovi pristaši razširjali so novico, da se bode dne 6. t. m. sam oglasil pri sodniji, da le pri znancih išče kavicje, da bi ga še dalje pustili na prostih nogah. Neki časopis poroča, da je Szeles se izrazil proti jednemu njegovih sodelovcev, da je on rad nekaj časa obdolžen napada na Hentzijev spomenik, da le pravi storilec uide. Da bodo njega dolžili, je on že mislil, ker že pri vojaki je imel jedenkrat neprijetnosti zaradi tega spomenika.